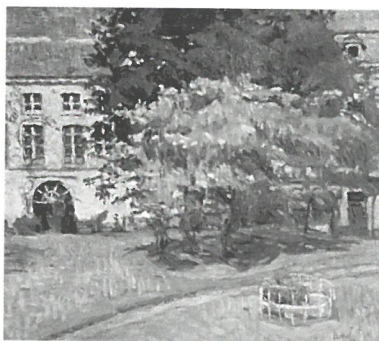

Czóbel Béla (1883-1976)

Párizsi utca, 1905.

Olaj, vászon, 73x100,5 cm
Jelezve balra lent: Czóbel

Kikiáltási ár: 6 000 000 Ft

Czóbel Béla: *Park*, 1905.
(olaj, karton, 61x63 cm, Kecskemét, Katona József Múzeum)

Czóbel Béla: *Kislány ágy előtt*, 1905.
(olaj, vászon, 90 x 150 cm, magántulajdon)

Czóbel a századforduló és „századfordító” Párizsában

„Párizs után már diákkoromban vágytam. Rippl-Rónai is hozzájárult ennek fokozásához. A Royal szállóban rendezett kiállítását majdnem naponta meglátogattam.” (Czóbel, 1945, 14.) Rippl-Rónai József 1900–1901 fordulóján több mint kétszáz művéből rendezett gyűjteményes kiállítást a budapesti Royal Szállóban. Czóbel még gimnazistaként naponta, újra és újra megnézve e tárlatot döntött saját sorsáról a művészpályát választva. 1902 nyarán már a nagybányai művésztelepen dolgozott, majd rövid müncheni kitérő után a következő nyáron ide tért vissza, itt értesült szórványosan a benne egyre erősebb vágyakozást keltő aktuális párizsi művészeti eseményekről. A huszadik életévét éppen betöltő Czóbel Béla diákkori álma teljesült, amikor 1903 októberében végre a francia fővárosba utazhatott. Rövid ideig Jean Paul Laurens irányítása alatt dolgozott a Párizst járt magyar művészek által demokratikus légköre és a tanítási módszer liberalizmusa, valamint nem utolsósorban olcsósága miatt kedvelt Julian Akadémián. Önéletrajza szerint Czóbel számára kevés haszonnal járt a főként aktrajzolásban kimerülő akadémiai oktatás, annál nagyobb hatással voltak rá az aktuális kiállítások, galéria-tárlatok és a személyes ismeretségek. Gauguin, Van Gogh, Cézanne és a későbbi Vadak műveit eredetiben tanulmányozhatta, 1904-ben pedig már rendszeres látogatója volt a Párizsban letelepedett amerikai műgyűjtő testvérpár Leo és Gertrude Stein által szervezett összejöveteleknek, ahol baráti kapcsolatba került többek között Picassóval és Matisse-szal is.

Az első két párizsi idényben Czóbelre zúduló, szinte befogadhatatlan mennyiségű és feldolgozhatatlan benyomás túl erősnek bizonyult még a rendkívüli tehetségű és minden újdonságra fogékony Czóbel számára is, mint ezt az 1904 nyarán Nagybányán készült művei mutatják. Az áttérés 1905-ben következett be, amikor Nagybányát kihagyva programjából, az év legnagyobb részét Párizsban töltötte. Czóbelnek talán féltucat, biztosan 1905-re datált, vagy tehető művét ismerjük, melyek rohamos fejlődést és folyamatos kísérletezést mutatva, a nagybányai plein-air naturalizmustól a posztimpreszionizmuson át a fauve-ok festészetének értő és tudatos felhasználásának ívén helyezkednek el. „Igen, elfeledni mindent, mi rám erőszakolt, eldobni mindazt, mi másokból kiválogatott, semminek lenni, s újra megszületni, hogy az első hang az én gagyogásom legyen, mi ha mondattá válik, szóljon az bármiről, én rólam beszéljen!” – írta nem kevés szerénységgel 1906 februári önvallomásában, pedig „gagyogás” helyett, ekkor már remekművek sorát tudhatta maga mögött a Matisse körül kialakult és Vadak néven elhíresült művésztársaság tagjaként.

Czóbel 1905-ben született művei

Czóbel 1905-ben festett és ismert műveinek sorában az a Nemes Marcell műgyűjtő által a Kecskeméti Képtárnak ajándékozott, talán egy kastély parkjának részletét ábrázoló *Tájkép* az első, melyen még erőteljesen érvényesülni látszik a nagybányai festészet hatása. A nyári természet pazar színpompáját még az impresszionisták látásmódjával adja vissza itt Czóbel, de a szaggatott ecsetkezeléssel és a színek fokozott ütköztetésével megfestett kép már a posztimpreszionizmus jegeit is magán viseli, az ennek magyarországi megfelelőjeként kibontakozó neós nagybányai festészet előfutáraként.

E sorban következik az itt bemutatott és a legutóbbi időig lappangott *Párizsi utca*, melyre az előzőnél nagyvonalúbb – valamelyest a japán fametszetek sajátos, az európaiaktól eltérő perspektívájára is emlékeztető – térképész jellemző, festésmódjában pedig határozottan érvényesül Pissarro késői műveinek valamint Van Gogh festészetének hatása. Különleges darabja, eddig hiányzó láncszeme ez Czóbel életművének, mely kapcsolatot teremt a fentebb bemutatott *Tájkép* és a szintén 1905-ben született, magántulajdonban lévő *Kislány ágy előtt* című festmények között. Ez utóbbinak háttérében a *Párizsi utca* lappangó vagy megsemmisült párdarabja látható. Czóbel mindkét festményének jobb szélén a francia festészetre jellemző, elegáns módon metsződik egy-egy utcasarkon álló épület, mely motívum hivatott arra, hogy a kép terébe vonja annak nézőjét. Lehetőséget nyújt arra, hogy a képet szemlélő egy röpké szempillantás alatt Párizsban találja magát.

Rum Attila

